

Ovo je sigurno jedna od tih knjiga.

Njen autor zaslužuje sve čestitke i za hrabrost i za preciznost u dokumentovanju 'općepoznatih' stvari o SPC i njenoj ulozi u posljednjih dvadeset godina.

Milorad Tomanić je rođen u Doboju 1961. Od 1973. živi u Beogradu gdje je završio orijentalistiku. Slobodni je novinar liberalnog usmjerenja a ovo mu je prva knjiga.

Postoje dobre šanse da dijelovi ove knjige budu prevedeni na engleski jezik u okviru jednog od projekata međunarodne saradnje.

Ahmet ALIBAŠIĆ

Bilješke:

- ¹ Tek nedavno se pojavila skraćena verzija Ibn Redžebovog komentara pedeset hadisa koje su izabrali imam En-Nevevi i sam autor.
- ² I u danima najveće homogeniziranosti srpskog naroda bilo je glasova razuma unutar same SPC, kao što su bili mitropolit zagrebačko-ljubljanski i cele Italije Jovan ili dr. Radovan Bigović. No i oni u crkvi kao i autor ove knjige u medijima bili su i, nažalost, još uvijek ostali margina u srbijanskom javnom životu.
- ³ Zapravo riječi bivšeg izraelskog premijera Golde Mejer koju je citirao jedan visoki zvaničnik SPC-a.

SUFIJSKI ESEJI SEYYEDA HOSSEINA NASRA

Seyyed Hossein Nasr, *Živi sufizam: Ogledi o sufizmu*, Sarajevo, "Ibn Sina", 2004., s engleskog preveli Edin Kukavica i Enes Karić, 344 str.

Čitateljstvo u Bosni i Hercegovini, a i u njenom susjedstvu, u prilici je, na bosanskome jeziku, čitati *Sufijske eseje (Sufi Essays)* Seyyeda Hosseina Nasra.

Djelo je objavljeno u okviru izdavaštva Naučnoistraživačkog instituta "Ibn Sina" u Sarajevu pod naslovom *Živi sufizam: Ogledi o sufizmu*, u prijevodu Edina Kukavice i dr. Enesa Karića.

U Bosni i Hercegovini i njenom susjedstvu nije nepoznato djelo i misao Perzijanca S. H. Nasra (r. 1933.), profesora islamskih sudija na George Washington University u SAD. Ime ovog učenog profesora već nekoliko desetljeća vrhuni u zapadnoj hemisferi intelektualnog neba, kada su posrijedi islamske studije, tradicionalna metafizika, komparativne religije, kritika Moderne. Njegova se djela jednako čitaju i na Zapadu i na Istoku, a ima i veliki broj poštovalaca njegovog djela i na ovim našim balkanskim prostorima. Rado ga čitaju i muslimani i nemuslimani, pa i sekularisti ili ateisti.

Bibliografija njegovih djela je opsežna, kao da pred sobom imamo bibliografiju nekojeg muslimanskog klasika. Njegova djela se prevode u sve "velike" i "male" svjetske jezike.

Na našem bosanskom i srodnim jezicima prevedena je nekolicina njegovih djela, studija, tekstova, intervjua. Svaki susret sa njegovim djelom i mišlju predstavlja neponovljiv duhovni užitak i intelektualnu draž. Njegova je misao, jednostavno, neusporediva sa bilo čijom od njegovih savremenika; duboko tradicionalna, ali i savremena; skladna je poput niske bisera sa koje se rune najtanahnija zrnca

vječite mudrosti, ljepote i dobrote; krajnje argumentovana i ozbiljna, ali, istovremeno, i lepršava, zanosna i razgaljujuća; velika – jer zbori o najvećim istinama, doktrinama i učenjima – ali začuđujuće jednostavna, posve ljudska; visoko intelektualna, ali shvatljiva i dirljiva; bespoštedno kritička, ali konstruktivna i optimistička; polemička, ali i poticajna za intuiciju, razum, dušu i srce. Teško je, pa i na razini same deskripcije, Nasrovu misao do kraja opisati a da nam nešto, ipak, ne promakne. Pogotovu kada za predmet razmatranja ima nešto tako raskošno poput sufizma.

E, upravo, knjiga koju želim ukratko prikazati jeste štivo o sufizmu, ali i "sufizam sam, sufizam ovdje i tu, onaj koji živimo svakodnevno i koji nas dariva blagodatima vjere u Boga, tim trajnim i neprolaznim darovima", kako to u uvodnoj bilješci sasvim razložno istakne prevodioci ovog djela.

Knjiga je podijeljena na uvod i četiri dijela, te su joj, na kraju, pridodata još i tri intervjuja S. H. Nasra. U uvodu ovom djelu S. H. Nasr ističe da "ova knjiga ne želi biti ništa više od skromnog priloga literaturi o sufizmu, time što će se baviti raznim pitanjima značajnim za razumjevanje sufizma, mada bez pretenzija da se pruži čak i kratak sistematski prikaz svih različitih aspekata koje on u sebi sadrži".

U prvom dijelu autor govori o nekim aspektima sufizma, kao što su: učenje o čovjeku, Univerzumu, Objavi, Intelektu, Razumu, sufijskom učitelju – uprimjerenom u perzijskoj sufijskoj literaturi, duhovnim stanjima (*ahwal, maqamat*).

Drugi dio knjige tretira sufizam u sedmom stoljeću, Ibn Arabijevu sufijsku školu kao sami vrhunac sufijskih doktrina, te povijesne odnose, u historijskoj i doktrinarnoj razini, između šiizma i sufizma.

Treći dio knjige razmatra savremenu problematiku koja se tiče cjelokupnog čovječanstva a muslimanskog posebno, i to: susrete velikih religijskih tradicija sa islamom, problem ekologije u svjetlu sufizma, te primjerenosti islama modernom dobu odnosno šta islam ima ponuditi savremenom svijetu.

Četvrti dio sastoji se iz jednog ogleđa

pod naslovom " Od pjesme do pripovjesti u sufizmu" gdje autor prati razvoj književnih formi u kojima se je izrazila sufijska misao.

Ovi sufijski eseji S. H. Nasra na tragu su misli i ideja velikih sufijskih učitelja, bilo šiitskih ili sunnitskih, iskazanih savremenim jezikom, imajući, pri tome, na umu savremenog čitatelja.

Nasr poziva čovječanstvo – a muslimanski dio naročito – da posuvrati pažnju na riznice duhovnoga blaga i naslijeđa koje je stoljećima nadahnjivalo i inspirisalo generacije koje su prethodile novovjekovnoj pobuni protiv Neba.

Rješenje problema modernog čovječanstva Nasr vidi u povratku na tradicionalna učenja tradicionalne metafizike, kozmologije, epistemologije i antropologije, posebno onih koja pružaju sufijski tekstovi.

Ignoriranje i zaborav takovrsnih načela ima za posljedicu, prema Nasru, još dublju krizu modernog humanuma. Da bi se bilo u miru na Zemlji nužno je uspostaviti mir sa Nebom – dalekovidno poručuje Nasr. Moderne kvantitativne znanosti, ograničene samo na jednu razinu stvarnosti, proglašavaju svoju vlastitu ograničenost uporno ponavljajući da posjeduju jedinu valjanu i ispravnu formu znanja.

Takav koncept znanja Nasr žestoko kritikuje i nudi djelotvornu formu i formulu znanja utemeljenog na znanju onog Svetog koje je nesebično podarilo, snagom svoje neuvjetvane milosti, i druge razine stvarnosti dokučive ljudskom intuicijom i ljudskim srcem. Taj "dah milosti" Svemilosnog sobom nosi *bereket* koji struji vidljivim i nevidljivim Univerzumom. Trag tog *bereketa* osjeća se i u ovim Nasrovim esejima. Nasr nas nuka da tragamo za tim *bereketom* koji je dokučiv i ostvariv na način naše vlastite autentične tradicije koja nam je, nebeskim providenjem, još od *qalu bela* duboko u našu nutrinu utisnuta. Samim time, svaki čovjek je kadar da se otvori spram svoje *teomorfne biti* i da svoju samorealizaciju ostvari u punini.

Dakle, Nasrovi eseji usmjeravaju i napućuju duše i srca kako da uspostave narušenu ravnotežu unutar njih samih. Ta ravnoteža

je jedino moguća ukoliko svaka pojedinačna duša oćuti u sebi zov Apsoluta i prema istom se odazove. Tim unutarnjim činom započinju se rješavati i posve egzistencijalna pitanja o kojima Nasr govori u svojim esejima, kao što su ekološka kriza, međureligijski susreti i dr.

Ovo su samo neke male refleksije koje nam se nadaju nakon isćitavanja ovih eseja, a ćije je ideje izvanredno i neponovljivo ispisalo pero velikog učitelja Nasra. Šire i dublje ekplikacije Nasrovih ideja zahtjevaju mnogo, mnogo više.

Dragocjene i dubokoumne su Nasrove misli kada govori tako znalacki i nadahnuto o različitim aspektima sufizma; trezvene su i pomirujuće njegove rijeći kada govori o odnosu šiizma i sufiizma – kako su nam samo one potrebne u ovom vremenu!; znaćajan su doprinos komparativnoj religiji njegove ideje koje izlaže na stranicama ove knjige; koliko samo brige i lijepih rijeći je uputio prirodi...

Zapravo, o sufizmu se jedino tako i može pisati, jer on je i sam takav!

Almir FATIĆ

SRAZ VELIKE TEME I VELIKOG PISCA

Tariq Ali: *Knjiga Salahudinova*, Bemust, Sarajevo, 2004.

Štamparsko-izdavaćko preduzeće *Bemust* iz Sarajeva je na bosanskom jeziku objavilo knjigu Tariqa Alija *Knjiga Salahudinova*.

Radi se o izdavaćkom pothvatu godine u Bosni i Hercegovini kad je u pitanju prevedena književnost. Time se *Bemust* obavezao da će se ubuduće redovnije javljati i kao izdavać, osim što je već dostigao vrhunski standard kad je u pitanju štampanje.

Tako je, nakon izuzetnog uspjeha romana *U sjeni narova drveta*, Tariq Ali ponovo među nama. Kao i prethodnu njegovu knjigu, i ovu je s engleskog jezika izvanredno uspješno prevela Senada Kreso.

Knjiga Salahudinova potvrđuje Tariqa Alija kao velikog muslimanskog evropskog pisca, koji se, evo, opet uhvatio u košćac s velikom temom obrađujući život jedne od najvećih lićnosti u povijesti islama. Takav je, bez sumnje, Jusuf Salahudin ibn-Ejub.

Pisac, u uvodnom objašnjenju, navodi da nije zanemario stvarne ćinjenice u interesu dobre priće te da mu je bilo najvaćnije ostati vjeran historijskim događajima.

Srž ovoga romana predstavlja veliki historijski događaj, oslobađanje Jeruzalema 1187. godine, nakon što je nepuno stoljeće bio pod kršćanskom vlašću (okupiran je u Prvom križarskom ratu, 1099. godine). O tom vremenu se, na Šadijeva usta, najživopisnijeg lika u romanu, kaže o križarima: «Zarobiše naše vjernike i staviše ih u goleme lonce pune vrele vode. Djecu našu su pekli na raćnju i jeli ih tako pećenu. Divlje su zvjeri ovi što osvojiše naše zemlje». Sljedi pišćeva intrervencija kroz lik njegovog alter ega, pisara Ibn-Jakuba, koji, *umjesto pisca*, sastavlja ovaj roman: «Bijaše to istina. Sušta istina, nimalo ukaljana izmišljotinama. Ćitao sam o tome rukopise